

гуманізму. В реальній практиці це зазвичай далеко не так. Бажано, щоб цей соціокультурний ідеал витримувався як світоглядно-методологічний принцип у всіх формах регіональної політики і управління;

5) духовні підвалини культури. Культура являється результатом не тільки практичного, але, що більш важливо, духовного освоєння світу. Це одна із найскладніших проблем не тільки раціонального знання, а й релігії і всіх форм ірраціоналізму. Не вдаючись до багаточисельних міркувань на цю тему, відмітимо тільки, що проблема торкається практично всіх громадян України, їх реального, живого, повсякденного буття. Це перш за все внутрішній світ людини з її ідеалами, надіями, мріями, здобутками і втратами, вірою, надією, любов'ю, її духовно-емоційний настрій. Безумовно, що сьогодні цей настрій в багатьох громадян характеризується в основному негативними відчуттями: такими, як невпевненість у завтрашньому дні, відчай, страх за себе і своїх близьких, відчуття покинутості і непотрібності, втрата сенсу того що відбувається навколо них, а то й сенсу самого життя. Важливою соціокультурною проблемою є потоптання принципу соціальної справедливості і тотальна недовіра до влади. Розв'язання цих життєво важливих соціокультурних проблем повинно стати лейтмотивом регіональної політики.

Отже, в ареолі культурного простору, як в ортоцентрі, зосереджені, переплетені всі види соціальної діяльності – цілі і категорії політики, економіки, творчості тощо. Справа полягає не тільки в їх логічній експлікації, а й у практичній реалізації у відповідності до ідеалів і цілей гуманізму, враховуючи все багатство соціокультурних особливостей регіонів України.

Список використаних джерел

1. Попович М. В. Нарис історії культури України / М. В. Попович. – К., 1998. – 728 с.
2. Луцянець В. С. Філософський постмодерн. Навч. посібник / В. С. Луцянець, О. М. Соболев. – К., 1988. – 349 с.
3. Міфи України. – К., 2003. – 381 с.
4. Ніцше Ф. Воля к власти / Ф. Ніцше. – М., 1994. – 349 с.
5. Пивоев В. М. Філософія культури. Учеб. пособие для вузов / В. М. Пивоев. – М., 2009. – 427 с.

*Козакова Олена Миколаївна, архітектор, магістр,
НДІ історії і теорії архітектури та дизайну, КНУБА*

ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ІСТОРИЧНІ ГОТЕЛЬНІ БУДІВЛІ ЯК ЗАСІБ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Глобальний розвиток суспільства, географічні відкриття, міжнародні та міжконтинентальні зв'язки, в тому числі торговельні, укріплення релігійних взаємин шляхом поширення паломницького руху - стали не лише рушійними факторами впливу в процесі прогресивного розвитку суспільства, але й спричинили до появи будівель з готельними функціями. Подібні будівлі мали

на меті забезпечення комфортних та безпечних подорожей. В ХХ столітті відбулась туристична революція, вагомість та ефективність якої фахівці порівнюють з індустріальною революцією двома століттями раніше. Справжній вибух туризму в світі спричинили три глобальні чинники: зростання купівельної спроможності, поява відносно більшої кількості вільного часу, поширення приватного автотранспорту та поява доступних авто-, авіа- та залізничних перевезень.

Туристична галузь базується на поєднанні атрактивних об'єктів (пам'яток історії, архітектури, культури, природи тощо) та об'єктів сфери обслуговування, які в свою чергу роблять туризм можливим та здійсненним. До останніх, в першу чергу, відносяться безпосередньо готелі. Їх архітектурно-просторова організація значною мірою посилює (або нівелює) аспект туристичної привабливості. Поряд з готелями, побудованими із застосуванням інноваційних будівельних технологій, які контрастують з історичним середовищем, останнім часом збільшився попит на самотність та національну специфіку.

Попит на українську самотність простежується як результат популяризації самотності сусідніх народів. Прикладом цього є регіональний туризм, який набув широкого розповсюдження, як відголосок активізації популярності на таку послугу за кордоном. Подібний етнографічний інтерес постає до країн, які мають глибоку історію, яскраву національну специфіку, поліетнічну структуру. Таку безумовну національну своєрідність збільшує орієнтована на історико-національні особливості архітектурно-планувальна організація готелів і готельних комплексів, які нерідко розміщуються або в історичних будівлях, або в межах історичних центрів поселень і міст, для яких важливою вимогою є збереження своєрідності історичного середовища. Ця вимога нещодавно набула значення важливої пам'яткоохоронної норми. Свідченням цього є Квебекська декларація, прийнята у 2008 р., у якій йдеться про принципи та рекомендації щодо збереження духу місця.

Виявлення глибинних історичних традицій формування архітектури готельних будівель Західної України відбувається як наслідок проекції на аналогічний розвиток культурно-історичних процесів у Європі. Йдеться про поширення певних архітектурних «стандартів» і, водночас, збереження рис національної самотності, корені якої сягають традицій народного побуту і менталітету нації. Необхідність характеристики вищезазначених традицій зумовлена архітектурним осмисленням специфіки формування містобудівного та архітектурно-просторового середовища готельних будівель. Одним з аспектів вирішення питання національної своєрідності архітектури є використання для потреб туристичної галузі пам'яток архітектури, зокрема палаців і замків. В європейських країнах цей напрямок вже давно вийшов з площини теорії і широко впроваджується в практиці туристичного руху. Архітектурну спадщину, пов'язану з готельярством, варто належним чином оцінити, ретранслювати на сучасний стан розвитку готельних будівель та використати. Йдеться, зокрема, про використання архітектурних об'єктів,

придатних для створення в них готелів. Подібний приклад існує в Іспанії, в столиці колишнього Кордовського халіфату – місті Гранаді, де найдорожчий готель, в якому слід бронювати номер за декілька місяців, знаходиться на території комплексу Альгамбра. Такий тип готелів носить назву Parador.

Ядром виникнення та поширення готелярства, а згодом і готельної індустрії, є гостинність. Гостинність – зрозуміле і водночас ефемерне поняття. Можна припустити, що на рівні почуттів та емоцій гостинність властива усім народностям та соціальним групам. Задля того, аби зрозуміти специфіку української гостинності, варто, перш за все, звернутись до спогадів та нотаток чужоземних мандрівників – тих, хто на собі відчував гостинність. Чим вирізнялись українські господарі? Хроніки західноєвропейських мандрівників, які подорожували теренами етнічних земель України починаючи з XI ст., констатують наступне. Про нашу землю писав арабський мандрівник X ст. Ібн-Даст: «Гостей шанують і добре поводяться з чужинцями, що шукають у них оборони; і з усіма хто в них часто буває, не дозволяють нікому зі своїх кривдити і утискати таких людей. У випадку, як хто скривдить, або притисне чужинця, допомагають й боронять (скривдженого)» [3, с. 14]. Про Словен та Антів пише інший візантійський письменник і цісар Маврикій (582—601 рр.): «Коли б, через недбайливість господаря, гість потерпів яку шкоду, то той, що передав гостя другому господареві, підняв би війну, бо вони вважають своєю святістю – пімстити кривду гостя» [3, с. 15]. Щоденник подорожі Павла Алепського, що подорожував Україною в 1654-1656 роках, сповнений захопленням від українських країв, автор пише про «прекрасну країну, що повна мешканців і замків, як Гранатове яблуко зерен». «В козацькому краю в кожному місті та кожному селі побудовані дома для бідних і сиріт. Хто туди заходить, дає їм милостиню, — не так, як у молдавським або волоським краю, де вони юрбою ходять по церквах і не дають людям молитися» [3, с. 39]. Чужоземні мандрівники захоплювались красою природи, безкрайністю просторів, родючістю земель, гостинністю та хазяйновитістю українців, ошатністю їх помешкань. Так, зокрема данський посол Юля Юста, що в 1709-1712 рр. перебував в Росії, а 1711 р. відвідав Україну, відмітив: «будинки гарні, міцні, чисті, виступають на вулицю, як у Данії, а не стоять у глибині подвір'я як у Росії» [3, с. 60].

Польський письменник Юзеф Ігнацій Крашевський детально описав побут, звичаї, традиції, архітектуру сіл та містечок Волині та Полісся. Описуючи інтер'єр селянської хати, з-поміж іншого письменник відмітив, що на столі обов'язково мала бути хлібина для гостей [2, с.55]. Гостинність волинських селян зображено/описано в повісті Крашевського «Остап Бондарчук» [1, с. 180-182]. Отже питання генези й еволюції готельних будівель Західної України наразі залишаються нез'ясованими та потребують ґрунтовнішого вивчення.

В контексті складних історичних процесів, які відбувалися на теренах європейського простору, залишається практично не вивченою історія виникнення, розповсюдження та формування архітектурно-планувальної

організації готельних будівель, які забезпечували зовнішню та внутрішню державну торгівлю, паломницькі місії, дипломатичні та культурні зв'язки. Історичні процеси, пов'язані з розвитком типів готельних будівель, а також безпосередньо генеза і розвиток цих типів досі не привертали увагу історико-архітектурної науки. При цьому важливо з'ясувати як загальний контекст, в якому відбувався розвиток архітектури готельних будівель, так і прояви цього розвитку на теренах України, а також встановити основні вектори цього розвитку.

Дослідження готельних будівель Західної України спрямоване на виявлення тих рис національної архітектурної своєрідності, які можуть стати перспективними векторами тяжіння розвитку сучасних готелів України. Беззаперечним є той факт, що сучасні системи класифікації та стандартизації архітектури (ДБН, ДСТУ тощо) жодним чином не враховують етно-національні, традиційні критерії та складові. Виявлення автохтонних типів готельних будівель Західної України, їх дослідження дозволить опрацювати пропозиції щодо популяризації та використання у подальшому традиційні аспекти готельного будівництва. Одним із наслідків дослідження стане також з'ясування етно-національного потенціалу Західної України у готельному будівництві з метою визначення автентичних типів готельних будівель регіону. Подібна класифікація, в першу чергу, заповнить білі плями в історії архітектури готельних будівель Західної України та, як наслідок, створить базис для інтенсивної популяризації регіону та підвищення рівня його атрактивності в цілому.

Таким чином, виявлення української гостинності в архітектурі дасть змогу сформулювати тип національного об'єкту готелярства, притаманного саме етнічним українським землям та прослідкувати його еволюцію в рамках території сучасної Західної України та частково центрально-східної Європи.

Задля ефективності дослідження та усунення можливих неточностей слід узгодити питання термінології. В даному дослідженні йтиметься про готельні будівлі в історичному аспекті, а не готелі в сучасному розумінні. Отже, приймаємо, що будівля з готельною функцією – це окрема будівля або її частина, придатна для тимчасового проживання людей з обов'язковим обслуговуванням або з обслуговуванням за потребою. Варто зазначити, що спектр послуг та функцій, що їх виконували готельні будівлі Західної України в різний час, був широким. З'ясування переліку цих функцій та послуг, дослідження етапів їх трансформацій є одним із завдань даного дослідження.

Суть проблеми еволюції готельної будівлі полягає в її багатовекторному та різноплощинному розвитку, який потребує синтезу та аналізу з метою з'ясування загальних етапів еволюції готельних будівель, трансформацій їх функціональних програм та архітектурно-планувальних принципів. Очевидна потреба в спеціалізованому архітектурному дослідженні процесів формування готельних будівель в історичному аспекті, в рамках якого буде з'ясовано алгоритм та стадії формування готельної будівлі.

Як свідчить досвід сусідніх країн, однією з основних складових туристичного бізнесу є історична забудова малих міст і містечок, а також відтворені за історичними аналогами будівлі, в яких розташовуються малі готелі, ресторани, магазини сувенірів. Аналіз досвіду будівництва готельних будівель Західної України доводить, що вони й досі залишаються малодослідженими, існуючі об'єкти знаходяться в занедбаному стані і продовжують руйнуватися, а туристична інфраструктура малих міст і містечок потребує удосконалення з метою включення готельних будівель в туристичні маршрути. Один з таких маршрутів можна прокласти через населені пункти Поділля: с. Жванець – м. Кам'янець-Подільський – с. Дунаївці – с. Нова Ушиця – м. Шаргород – м. Браїлів – м. Літин – м. Летичів – м. Меджибіж – м. Старокостянтинів – м. Хмельницький. Наближеність цих містечок одне до одного (с. Жванець – м. Кам'янець-Подільський – 22 км, м. Кам'янець-Подільський – с. Дунаївці – 35 км, с. Дунаївці – с. Нова Ушиця – 33 км, с. Нова Ушиця – м. Шаргород – 85 км, м. Шаргород – м. Браїлів – 45 км, м. Браїлів – с. Літин – 32 км, с. Літин – с. Летичів – 35 км, с. Летичів – м. Меджибіж – 18 км, м. Меджибіж – м. Старокостянтинів – 44 км, м. Старокостянтинів – м. Хмельницький – 50 км), наявність в них пам'яток архітектури, замків, дендропарків, існування в давні часи корчем та заїздів дозволяє здійснити пам'яткоохоронні, реставраційні та відновлювальні заходи з метою надання пам'яткам початкового вигляду і відтворення за архівними кресленнями автентичних заїздів та корчем, які існували саме в цих містечках. Автентичні будівлі окресленої місцевості перетворюються на складову туризму і розраховуються на комфортне перебування приїжджих, їх харчування, дозвілля, знайомство з місцевою культурою, придбання етнічних сувенірів, тощо.

Список використаних джерел

1. Крашевський Ю. І. Остап Бондарчук / Ю. І. Крашевський // Крашевський Ю. І. Повісті / Пер. з польської В. П. Іванисенка – К.: Дніпро, 1979. – С. 127–224.
2. Минуле і сучасне Волині та Полісся : Науковий збірник : Випуск 43 : Юзеф Ігнацій Крашевський і Волинь. Матеріали ХІІІ Волинської обласної наукової історико–краєзнавчої конференції, м. Луцьк. Упоряд. А. Силюк. – Луцьк, 2012. – 180 с.
3. Січинський В. Чужинці про Україну / Січинський В. – Л.: Слово, 1991. – 118 с.

